

Tėvų atsakomybė - Vengrija

TURINIO LENTELE

- 1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?
- 2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?
- 3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?
- 4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateityje klausimas?
- 5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?
- 6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?
- 7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?
- 8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?
- 9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?
- 10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?
- 11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?
- 12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?
- 13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?
- 14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?
- 15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?
- 16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?
- 17 Kokios šalies teisę taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Faktiškai prie tėvų valdžios (tėvų globos teisių) priskiriamas vardo išrinkimas nepilnamečiam vaikui, rūpinimasis vaiku ir jo auginimas, jo gyvenamosios vietos nustatymas, jo turto valdymas, su jo teisiniu atstovavimu susijusios teisės ir pareigos bei teisė paskirti globėją arba neleisti kokiam nors asmeniui būti globėju.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Jei nėra tėvų susitarimo ar jokio globos institucijos ar teismo sprendimo, pagal kurį būtų nustatyta priešingai, abu tėvai turi bendros globos teises nepriklausomai nuo to, ar jie gyvena kartu, ar jau kartu nebegyvena.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Vengrijoje globa yra teisinis susitarimas, pagal kurį užtikrinama nepilnamečių priežiūra, jų atstovavimas ir jų turto valdymas globos institucijai paskiriant globėją, jei nėra nė vieno iš tėvų, kuriam pavesta vaiko globa. Apie būtinybę skirti globėją globos institucijai gali pranešti bet koks asmuo. Nepilnamečio vaiko artimasis giminaitis, kuris globoja vaiką, yra įpareigotas pranešti globos institucijai apie tai, kad reikia paskirti globėją. Tai taip pat privalo padaryti ir teismas arba kita institucija.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo ateityje klausimas?

Jei nėra tėvų susitarimo ar jokio globos institucijos ar teismo sprendimo, pagal kurį būtų nustatyta priešingai, abu tėvai turi bendros globos teises net jei jie kartu nebegyvena. Skyrium gyvenantys tėvai gali susitarti dėl tėvų valdžios teisių ir pareigų pasidalijimo, tačiau savo vaikui jie turi užtikrinti subalansuotą gyvenimo būdą (pavyzdžiui, negalima, kad vaikas pakaitomis būtų pas motiną ir tėvą, jei tėvai gyvena per toli vienas nuo kito ir vaikui tai sukeltų per didelį sunkumą). Tėvų susitarimą tvirtina teismas. Jei tėvai negali pasiekti susitarimo tėvų globos pareigų ir teisių klausimais, teismas nusprendžia, kuriam iš tėvų bus paskirta globa. Teismas, priimdamas sprendimą, vertina, kur bus geriau užtikrintas vaiko fizinis, protinis ir moralinis vystymasis.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Kai santuoka nutraukiama bendru sutuoktinių valios ir ketinimo nutraukti santuoką pareiškimu, kuris teismui pateikiamas raštu, prašyme turi būti tėvų susitarimas dėl globos. Teismas patvirtina susitarimą priimdamas galutinį sprendimą skyrybų proceso metu, nes nesant tokio susitarimo santuoka negali būti nutraukta bendru sutarimu.

Kai santuoka nutraukiama, teismas, jei reikia, turi priimti sprendimą dėl tėvų globos teisių, net jei dėl to nepateikiamas joks prašymas. Pirmosios instancijos teismo sprendimas, jei jis neapskundžiamas, įsigalioja tik praėjus penkiolikai dienų po apeliacinio skundo pateikimo termino.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš pradėdami skyrybų procesą arba šio proceso metu sutuoktiniai savanoriškai arba teismo iniciatyva gali taikyti [tarpininkavimą](#), kad bendru sutarimu išspręstų bet kokius su jų santykiais arba santuokos nutraukimu susijusius ginčus, pavyzdžiui, tėvų valdžios klausimą. Jie gali parengti tarpininkavimo metu pasiektą susitarimą, kad jis būtų įtrauktas į procesą dėl teismo susitarimo. Siekiant užtikrinti, kad tėvų valdžia būtų įgyvendinta tinkamai ir užtikrinant reikiamą tėvų bendradarbiavimą, teismas ir (arba) globos institucija savo procedūros metu gali (pagal prašymą arba savo iniciatyva jų kompetencijai priskirtais klausimais) nurodyti tėvams dalyvauti tarpininkavime, kad būtų numatytas tinkamas vieno iš tėvų, kuriam pavesta vaiko globa, ir vieno iš tėvų, gyvenančio skyrium nuo vaiko, bendradarbiavimas ir būtų užtikrintos vieno iš tėvų, gyvenančio skyrium, teisės.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Ginčo atveju teismas, išklausęs abu tėvus ir, pagrįstais atvejais, vaiką, nusprendžia, kuriam iš tėvų bus paskirta vaiko globa. Teismas gali nuspręsti vienam iš tėvų suteikti visas globos teises arba nuspręsti, kad vienas iš tėvų įgyvendins tam tikras tėvų teises ir pareigas, o kitas iš tėvų įgyvendins kitas tėvų teises ir pareigas. Teismas gali vienam iš tėvų, gyvenančiam skyrium nuo savo vaiko, leisti atlikti tam tikrus veiksmus, susijusius su vaiko globa ir auginimu, arba, išimtiniais atvejais – visiškai arba iš dalies valdyti vaiko turtą ir veikti kaip vaiko teisinis atstovas su jo turtu susijusiais klausimais. Teismas gali apriboti arba atimti teisę priimti sprendimus esminiais klausimais, turinčiais įtakos vaiko ateičiai, jei to reikia atsižvelgiant į vaiko interesus. Tačiau teismas negali skirti bendros globos, nes ji gali būti nustatyta tik tėvų susitarimu, kurį gali patvirtinti teismas.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Ne. Jei teismas globos teises suteikia vienam iš tėvų, tėvas arba motina, gyvenantys skyrium nuo savo vaiko, gali toliau įgyvendinti tėvų valdžios teises dėl esminių klausimų, turinčių įtakos vaiko ateičiai. Tokie esminiai klausimai yra nepilnamečio vaiko vardo ir pavardės nustatymas ir keitimas, vaiko gyvenamosios vietos nustatymas, jei ji nesutampa su vieno iš tėvų gyvenamąja vieta, [vaiko gyvenamosios vietos užsienyje nustatymas ilgalaikio buvimo ar gyvenimo šalyje atveju](#), vaiko pilietybės keitimas ir vaiko mokyklos ir profesijos parinkimas.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Teismas negali skirti bendros globos, o, atsižvelgdamas į vaiko interesus, gali tik patvirtinti nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą šiuo klausimu sudarytą susitarimą. Tokio patvirtinimo sąlyga – skyrium gyvenantys tėvai, įgyvendindami bendros globos teises, turi vaikui užtikrinti subalansuotą gyvenimo būdą. Jei teismas nemano, kad tai yra įmanoma, jis gali atsakyti patvirtinti susitarimą. Tačiau tais atvejais, kai reikia nedelsiant imtis veiksmų (pavyzdžiui, kai reikia skubios medicininės intervencijos), vienas iš tėvų gali nepriklausomai priimti sprendimą, tačiau apie jį nedelsdamas turi pranešti kitam iš tėvų.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridedami prie pareiškimo?

Priklausomai nuo to, ar tarp jūsų, kaip tėvų, yra kilęs ginčas dėl bendros globos įgyvendinimo, ar globą turi nustatyti teismas, tėvų globos teisių klausimais galite kreiptis į globos instituciją arba teismą.

Ieškinį reikia pateikti atsakovo gyvenamosios vietos (arba, jei tokios vietos nėra, atsakovo buvimo vietos) arba paskutinės sutuoktinių bendros gyvenamosios vietos teismui.

Ieškinys pareiškiamas pateikiant rašytinį prašymą kompetentingam teismui. Dėl proceso pradėjimo ir prašymo turinio taip pat žr. temą [Ką daryti?](#). Sprendžiant klausimus, susijusius su tėvų valdžia, be tos informacijos, kurią reikia pateikti įprastai, taip pat reikia nurodyti išsamią informaciją apie santuokos sudarymą ir jos metu gimusius ir dar gyvus vaikus bei pridėti vaikų gimimo liudijimus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinoto proceso tvarka?

Teismo procesas dėl ieškinio dėl tėvų globos teisių nustatymo ir vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį

Jei skyrium gyvenantys tėvai nesudaro susitarimo, teismas pagal prašymą arba savo nuožiūra nusprendžia, kuriam iš tėvų bus suteiktos globos teisės. Teismas, priimdamas sprendimą, atsižvelgia į vaiko interesus ir vertina, kur bus geriau užtikrintas vaiko fizinis, protinis ir moralinis vystymasis.

Vienas iš tėvų arba globos institucija gali imtis teisiųjų veiksmų, kad būtų nuspręsta, kas turėtų įgyvendinti tėvų valdžią, nustatyta globa arba asmeninių globos teisių pasikeitimai, išspręsti klausimai dėl vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį arba tokio įkurdinimo pakeitimo. Vienas iš tėvų turi pareikšti ieškinį kitam iš tėvų arba globos institucija turi pareikšti ieškinį abiem tėvams. Ieškinys dėl vaiko įkurdinimo pas trečiąjį asmenį pakeitimo turi būti pareikštas asmeniui, pas kurį buvo įkurdintas vaikas.

Proceso metu teismas turi išklausti abu tėvus, o pagrįstais atvejais arba jei to prašo pats vaikas – taip pat ir vaiką. Jei vaikui yra 14 metų ar daugiau, teismas sprendimą dėl jo globos teisių ir vaiko įkurdinimo gali priimti tik su jo sutikimu, nebent vaiko pasirinkimas kelia pavojų jo vystymuisi.

Teismas gali įpareigoti tėvus dalyvauti tarpininkavimo procese, kad būtų užtikrinta, kad tėvų valdžia būtų įgyvendinta tinkamai ir kad tėvai bendradarbiautų taip, kad tai užtikrintų.

Procedūra globos institucijoje nagrinėjant ginčą dėl bendros globos

Jei tėvai negali pasiekti susitarimo su bendra globa susijusiais klausimais (nepriklausomai nuo to, ar jie gyvena kartu, ar skyrium), bet kuris iš tėvų gali prašyti globos institucijos priimti sprendimą (išskyrus sąžinės laisvės ar religijos laisvės klausimais).

Jei skyrium gyvenantys tėvai, turintys teisę bendrai įgyvendinti tėvų globos teises, susitaria tarpusavyje pasidalyti susijusias teises ir pareigas, arba sutinka, kad globos teises ateityje įgyvendins vienas iš jų, globos institucija tėvų prašymu šį susitarimą užfiksuoja posėdžio protokole. Posėdžio protokole taip pat turi būti užfiksuotas susitarimas dėl to, kuris iš tėvų augins vaiką, bei aplinkybė, kad abu tėvai bendrai įgyvendins tėvų globos teises pagrindiniais klausimais, turinčiais įtakos vaiko ateičiai, nebent teismas nustato kitaip.

Tėvai privalo būti informuoti, kad jie gali keisti savo susitarimą ir kad jis neturi tokios pačios galios, kaip teismo sprendimas, priimtas santuokos nutraukimo procese arba procese, pradėtame dėl tėvų globos nustatymo.

Santuokos nutraukimo procese teismas savo nuožiūra priima laikiną sprendimą dėl nepilnamečio vaiko įkurdinimo ir vaiko buvimo vietos su kuriuo nors iš tėvų arba trečiuoju asmeniu, tėvų globos teisių išplėtimo arba apribojimo arba bet kurio iš tėvų bendravimo su vaiku.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Dėl šio klausimo taip pat žr. temą [Ką daryti?](#)

Procesuose dėl tėvų globos teisių atėmimo arba atkūrimo ir procesuose dėl vaiko įkurdinimo ir perdavimo arba bendravimo teisių šalims suteikiama *teisė į mokėjimų atidėjimą* nepriklausomai nuo jų pajamų ir finansinės padėties. Teisė į mokėjimų atidėjimą reiškia, kad bet kokius mokesčius ir kitas išlaidas, patirtas proceso metu, vietoj šalių avansu sumoka valstybė, tačiau pasibaigus procesui bylą pralaimėjusi šalis valstybei turi grąžinti avansu sumokėtas išlaidas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Taip, proceso dėl tėvų globos teisių metu priimtus sprendimus galima skųsti apeliacine tvarka pagal bendrąsias taisykles. Apeliacinį skundą gali pateikti vienas iš tėvų arba vaikas. Apeliacinio skundo pateikimo terminas yra penkiolika dienų nuo tos dienos, kurią buvo pranešta apie sprendimą.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Kad būtų galima vykdyti sprendimą, susijusį su tėvų valdžia, *pirmosios instancijos teismas*, o užsienio sprendimo (teisminio susitarimo), patvirtinto pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2203), 42 straipsnį, atveju – *apylinkės teismas, veikiantis vaiko arba asmens, kuriam taikomas sprendimas dėl vykdymo, nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismo teritorijoje* arba Budos centrinis apylinkės teismas (*Budai Központi Kerületi Bíróság*), veikiantis Budapešte, priima vykdomąjį dokumentą.

Kai vykdomas teismo sprendimas (teismo patvirtintas susitarimas) dėl vaiko perdavimo ir įkurdinimo, teismas siūlo asmeniui, kuriam taikomas sprendimas, savanoriškai įvykdyti savo pareigą per tinkamą terminą. To nepadarius teismas priima sprendimą dėl vaiko perdavimo su policijos pagalba.

Vaikas turi būti perduotas asmeniui, kuris kreipėsi dėl vykdymo, arba, jei to asmens nėra, globos institucijos patvirtintam šio asmens atstovui arba globos institucijai. Perduodant vaiką asmuo, kuris yra įpareigotas perduoti vaiką, privalo vaiką perimantį asmenį informuoti apie vaiko sveikatos būklę ir apie bet kokias kitas aplinkybes, apie kurias nežinant gali būti pakenkta vaiko gyvybei arba fizinei neliečiamybei.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl tėvų valdžios Vengrijos teismų pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Sprendimo esmės negalima peržiūrėti jokiomis aplinkybėmis.

Tačiau bet kokia suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą teismą dėl sprendimo pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti priėmimo.

Vykdymas

Valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl naudojimosi tėvų valdžia, kuris yra vykdytinas toje valstybėje narėje ir kuris buvo įteiktas, bus vykdomas Vengrijoje, jei bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu jis pripažįstamas vykdytinu Vengrijoje.

Bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu valstybės narės, kurioje buvo priimtas sprendimas, teismas arba kompetentinga institucija išduoda pažymėjimą pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 42 straipsnį.

Apylinkės teismas, veikiantis vaiko arba asmens, kuriam taikomas sprendimas dėl vykdymo, nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismo teritorijoje arba Budos centrinis apylinkės teismas, veikiantis Budapešte, remdamasis užsienio sprendimu (teisminiu susitarimu), dėl kurio yra išduotas toks pažymėjimas, priima vykdomąjį dokumentą.

Užsienio teismo sprendimas yra vykdytinas, jei, atsižvelgiant į jo pobūdį, sprendimas atitinka šias sąlygas: tai yra teismo sprendimas, kuriuo nustatytas pažeidimas civiliniame procese, tai yra teismo sprendimas baudžiamajame procese, kuriuo nustatytas pažeidimas dėl susijusio civilinio ieškinio, arba tai yra teismo patvirtintas susitarimas.

Remiantis vykdomuoju dokumentu pagal Vengrijos vykdymo užtikrinimo teisės aktus vykdoma vykdymo procedūra.

16 Į kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Valstybėje narėje priimtas sprendimas Vengrijos teismų pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Sprendimo esmės negalima peržiūrėti jokiomis aplinkybėmis.

Tačiau bet kokia suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą teismą dėl sprendimo pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti priėmimo.

Bet kuri šalis gali apskųsti sprendimą, priimtą dėl prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu.

Apeliacinis skundas turi būti nagrinėjamas pagal taisykles, kuriomis reglamentuojamas teismo procesas.

Apeliacinis skundas dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu turi būti pateiktas per vieną mėnesį nuo jo įteikimo. Jei šalies, kurios atžvilgiu prašoma vykdyti sprendimą, nuolatinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje (ne Vengrijoje), apeliacinio skundo pateikimo terminas yra du mėnesiai nuo dokumentų įteikimo asmeniškai arba asmens gyvenamojoje vietoje dienos. Terminas negali būti pratęstas dėl atstumo.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Vengrija yra 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje, kurioje yra taisyklių dėl taikytinos teisės, šalis, o tokių taisyklių taip pat yra tam tikrose dvišalėse sutartyse dėl savitarpio pagalbos.

Pagal Vengrijos nacionalinę teisę vaikui taikomais teisės aktais reglamentuojami tėvų ir vaikų santykiai pagal šeimos teisę, visų pirma vardo ir pavardės suteikimas vaikui, jo priežiūra ir teisinis atstovavimas bei vaiko turto valdymas, išskyrus išlaikymo prievoles. Kalbant apie vaiko šeiminių padėti ir vaiko santykius su savo tėvais pagal šeimos teisę, Vengrijos teisė turi būti taikoma vaikui, kuris yra Vengrijos pilietis arba gyvena Vengrijoje (išskyrus išlaikymo prievoles), jei tai yra palankiau vaikui.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 04/07/2019